

chudý i bohatý, mohl říci jemu, což chtěl, jemu se posmievaše, porúhaje nebo haněje jej.

Duchovně:

Najmilejší! Tento císař jest Otec nebeský, ale vítěz z boje příšlý jest Pán náš Jezus Kristus, jenž svítězil nad diablem. Také v den Květné neděle troje čest se jest jemu stala: Najprvé, že lid proti němu vyšel jest s větvím palmovým i s rúchem. A dietky zpieváchu: „Spas ny na výsosti, synu Davidóv!“ Druhá čest, že všichni vězňové, točíšto Židé i jiní hříšní, hříechy těžkými svázaní, jeho následováchu, vidúce divy, kteréž mezi nimi činieše. Třetie čest jest byla, že oblečen v sukni <Jovovu>. Ta sukne byla jest tělesenstvie jeho, spojené s božstvim, jehož tiehniechu čtyrie koni bielí, točíšto čtyrie evanjelisty, jenž o jeho božství i člověčenství mluvili jsú i psali. Proti těm třem počtem troje přiekořizna zámutkem stala se jemu, točíšto že jeden z lechkého(!) řádu otrhaný na vuoze podlé něho byl počtén. Také podlé Krista, Pána našeho, když je na kříži trpěl, byl povýšen jeden lotr přezlý, jenž se jemu až do smrti porúhal. Druhá přiekořizna nebo zámutek byla, že slúha jeho jej poličkoval i zášijky jemu dával. Také Židé Kristovi učinili řkúce: „Prorokuj nám, Kriste, kto jest, jenž tě tepe?“ Třetie přiekořizna nebo zámutek, že každý všecka hanění mohl jemu říci. Také Židé Jezukristovi hanění posmievaním mluvili a řkúce: „Jsi-li Syn boží, sstup s kříže a uvěříme tobě.“

XVI

O SMRTI ALEXANDRA

O smrti Alexandrově, když hrob jeho bieše zlatý, mnozí z mudrcóv k němu přišli a mluvili. Z nichžto jeden řekl:

„Alexander z zlata činil poklad, ale ne obrtlivě z pokladu zlato učinil.“ Jiný řekl: „Včera Alexandrovi nestačil vešken svět, dnes dosti má na dvou loktů nebo na třech země.“ Třetí řekl: „Včera Alexander lidu panováše, dnes lid panuje jemu.“ Čtvrtý řekl: „Včera Alexander od smrti mnohé mohl zprostiti, dnes nemuož sám sebe zprostiti.“ Pátý řekl: „Včera Alexander tlačil zemi, dnes jej země tlačí.“ Šestý řekl: „Včera Alexandra všichni se bojiechu, dnes jeho v mrzkost mají.“ Sedmý řekl: „Včera Alexander mnoho měl přátel, dnes izádného.“ Osmý řekl: „Včera Alexander vedl po sobě zástup, dnes od zástupu k hrobu provuozen jest.“

Duchovně takto:

Najmilejší! Tento Alexander móż řečen býti každý bohatý a mocný tohoto světa, jenž pracuje velikú snažností v světských věcech a minulých více než o své duši, jenž v hříešiech tápá až do uší. Ale mistři, jenž k tomu hrobu přivedeni jsú, jsú učedlníci a vykladači svatého Písma, jenž pravie: „Bohatí tohoto světa činie sobě z zlata zemského poklad, ale po smrti zase poklad, ale ne zlato.“ A také vešken svět nemuož stačiti lakomému. Nebo čím více má, tiem více žádá. Také bohatý na zemi lidem panuje, ale po smrti netoliko lidé, ale z země črvové i žáby jemu panují, nebo všecko jeho tělo shnije. Také dokudž živ jest, mnoho má přátel, ale po smrti všichni od něho jdú a samého tam nechají. Ale dokudž živ jest bohatý, móż mnoho s sebú lidu mieti aneb vésti, ale po smrti musí od jiných veden býti. Jakož to sám Pán Jezus Kristus řekl svatému Petru: „Jiný tě povede, kamž ty nechceš.“ Protož zavrhuje tento obludný svět s jeho poklady, chopme se pokladu, jehož mol ani rez neshluoze, to jest odplata buď naše v nebeském království. Toho královstvie rač nám dopomoci etc.

bych ť byl pravdu pověděl, jednoho by chtěla milovati a druhého nenáviděti, jenž není podobné, neb jsta oba má syny. A protož chci, aby oba milována byla rovně a o nich 30 jednostajná starost aby byla; a když k dorostlým letóm přijdú, tehdy tobě pravdu poviem, a bude se tvé srdce radovati.“ A tak se stalo, že ta jistá máte obú synú dobře chovala, dokudž pravdy nezvzděla.

Pak duchovně:

Najmilejší! Ten král jest Pán náš Jezus Kristus. Ale dva 35 syny jeho jsú zvolení a zavržení. Máte jest cierkev svatá. Protož Kristus nechce, aby máte cierkev svatá věděla, který syn jest zvuolený a který zavržený, ale aby oba chována byla v dokonalé lásce. Nebo, by věděla cierkev svatá, tehdy 40 jednoho viece by milovala a druhého nenáviděla, a tak by nebyl pokoj ani sjednání v cierkvi svaté. Ale v súdný den tu zvieme, kteří jsú zvolení a kteří sú zavržení. Protož snažme se, abychom byli synové zvolení a ne zavržení, Boha milujíc nade všechno a svého bližního jako sami se.

XIX

O NAŠEM ŽIVOTU TAKTO:

Praví Saturnus, že Diogenes ten mudřec tak byl u veliké 5 chudobě, že jedinkú kád měl za svůj duom, kterúžto kád zřiedlem obracováše vždy k slunci. A když Diogenes jednoho dne k slunci sedieše, král Alexander Veliký s svými 10 rytieři i s svú čeledí přistúpil k němu; nebo o něm mnoho slyšal bieše, že by dokonáný byl ve mnohých skutciech, a zvláště že v chudobě dobrovolně přebýváše. I řekl jemu král Alexander, aby prosil od něho, což by se jemu líbilo, 15 že by jemu chtěl dáti. Vece jemu Diogenes i těm všem, ktož stojiechu mezi ním a sluncem: „Odstupte a nestójte mezi

mnú a mezi sluncem, a na tom dosti mám.“ A tak Alexander s svými odstúpil, a jenž bieše všechny národy přemohl, od toho chudého přemožen byl.

Duchovně:

Najmilejší! Skrze tohoto chudého mudřce rozumie se 15 každý z nás, jako David die: „Nebo chudí příliš učinění sme.“ Kád jest život náš nynější. Nebo jakožto kád jest obrtčivá s miesta na miesto, takéž život náš obrtčivý jest z jednoho stavu do druhého. Jednak člověk vesel jest, 20 jednak smuten jest, jednak zdrav, jednak nemocen. Protož my v této kádi sediece, točíšto v nynějším životě, vždy k Kristovi seděti máme a k němu se obrátiti, jenž jest slunce spravedlnosti. Ale Alexander Veliký, jenž nás tieže, chceme-li co od něho vzieti nebo mieti, jest diábel, jenž nám 25 ukazuje světskú marnost, jako Kristovi ukazoval vše hory. Od něhož všeho nechajíce toliko máme prositi, aby nestál mezi námi a mezi sluncem, to jest Jezukristem, Pánem naším. Ale což jest na něm, toho nepřepustí, točíšto aby slunce, 30 točíšto Kristus, dal nám světlo milosti své. Ale častokrát chce, abychom prosili něco světského, jímž bychom byli odlúčení od pravého slunce. Protož odejmeme každú příhodu mezi námi a mezi Bohem, abychme mohli své oči svobodně a bezpečně bez přiekazy zdvihnutí a jej viděti se 35 všemi sbožnými. Amen.

XX

O OBĚTI

Píše mistr Valerius Veliký v třetích knihách, že některaké 5 diete urozené podlé oltáře stoje, když Alexander Veliký obětováše, popadl kaditedlnici, chtě jemu podati. Horící uhel jemu na rámě upadl, a kakžkoli zhlo jej tak velmi, až smrad těch, jenž okolo stojiechu, došel bieše, však ten jistý

násilím odjal, obú očí aby zbaven byl. Přihodilo se, že syn
5 jeho dceři jedné vdovy násilím čest odjal. Ale máte té jisté
děvečky proti císařovi běžala a řkúc: „Ó milý pane
i císaři žádný! Zákon, kterýž s' ustavil, rač naplniti pro
milost boží. Aj, syn tvój dcerku mú vzchopiv násilím ji
10 byle vyvrženě. Tehda kniežata a páni uslyševše to, sebrali
se k králi a řekli jemu: „Ó milý pane i císaři žádný! Toliko
jediného syna máš, jenž má děditi po tobě. Byla by škoda
všemu království, že by císaře slepého měli po tvé smrti.
Rač toho nečiniti.“ Tehdy řekl: „Zda toho nevíete, že sem
15 já ten zákon ustavil? Byla by má veliká hanba, bych já ten
zákon pro svého syna zrušil. Ale poněvadž muoj syn ze
všech proti tomu zákonu učinil, kterak milost toho zákona
obdrží?“ Tehdy mudrci vecechu: „Pane milý, my jedniem
hlasem prosíme, aby se tiem o svého syna nepokúšel.“
20 Uslyšav to král, přemožen jsa jich prosbú i řekl: „Najmi-
lejší i moji věrní! Poněvadž se vám to zdá nepodobné,
abych obě oči svému synu kázal vyvrci, slyštež mě: Oči
syna mého jsú oči moje. Protož oko pravé mně vyvrzte
a levé oko synu mému, ať se ten zákon naplní.“ A tak se
25 stalo. A proto všeccka obec ta jala se toho krále chváliti
z jeho přielišné spravdnosti.

Duchovně:

Najmilejší! Tento císař jest Pán náš Jezus Kristus, jenž
tento zákon ustavil, točíšto ktožkoli podává pannu, točíšto
30 duši na svatém křstu obmytú, dvě oči má ztratiti, točíšto
vidění božské i všech svatých zvolených. Ale syn toho
krále jest každý křestan, jenž skrze hřiech duši podává.
Protož potřebie jest, aby hodnú múku trpěl. Ale Kristus
jako spravdnivý a milostivý otec chce tomu zákonu dosti
35 učiniti; netoliko jedno oko, ale všeccko tělo i duši svú dal za
hřiešného člověka. A protož musí ten každý také jedno oko
své levé dáti, točíšto všeccky své zlé žádosti i těla svého

rozkoši skrze skrúšenie a svatú zpověď i skrze svaté pokánie
vyvrci. Nebo nepodobné jest, aniž to muož býti, by kto
z světské rozkoši upriemě šel do věčné radosti, poňavadž 40
Kristus musil trpěti a tak vníti do své chvály.

XXXV

O VELIKÉM ALEXANDRU ŘEČ

Čte se, že Alexander král Veliký v jeden čas k dvoru krále
indského nebo Indie, řečeného Porus, v uosobě rytieře
sprostného přišel, aby spatřil moc i velebnost jeho. Tehdy
král Porus mně, by byl Antigonus, rytieř Velikého Ale- 5
xandra, počestně jej přijal i přikázal, aby jej ctili nad jiné.
Ale Alexander po každé krmi přinesené mísy stříbrné
pozlacené těm služebníkóm, ješto předeň slúžiechu, tajně
a kradmo sobě zachováváše a v svém lóně kryjiese, jako by
jeho byly. Ale když byl obžalován před králem z toho, 10
a přiveden jsa před král, takto odpověděl: „Ó pane i králi!
Ej, já slyšev přelíšnú pověst i velebnost o tobě nad pověst
i velebnost krále Alexandra, v rytieřstvu i v ztravě, já
sprostný rytieř k tobě sem přijel, abych jako věčiemu tobě
slúžil, ale ne jemu. Protož obyčej jest i právo na dvoře 15
Alexandrově, že každý rytieř u jeho stolu jsa všeccka orudie
zlatá i stříbrná, kteráž k němu s krměmi přinesú, jako svá
vlastnie zachovává. A já vida tě ne menšieho, ale větčieho,
týž obyčej u tvého dvoru chtěl sem zachovati.“ Uslyševše to
rytieři, toho jistého krále Alexandra následovali, a velikými 20
dary jsúc od něho darováni s ním proti královi Porovi v boj
vešli a jej zahubili a všeccku Indí Alexandrovi podrobili.

Duchovně:

Najmilejší! Tento král Alexander jest Pán náš Jezus
Kristus, jenž když v uosobě sprostného rytieře, točíšto 25

v uosobě ľudovčské na dvuor tohoto svęta všel, chtę pilně spatřiti běh tohoto dvoru i moc, kterůž král Porus, točíšto diábel, na tomto svętę měl. Kterýžto Kristus všeka orudie zlatá i stříbrná, točíšto věrné duše, jemu pobral a jiné 30 všecky ty silné rytieře i kniežata, kteříž jeho chtěli poslúchat i diábła opustivše veň uvěřili, s sebú pojal a je velice daroval, točíšto věčným životem v nebeském království.

XXXVI

OD VIRGILIA A OD TITA

Čte se také, že když Titus v Římě kralováše, ustavil byl za zákon, aby den prvorozeného syna jeho ode všech byl slavně svęcen. A ktož by koli ten den kterakéžkoli dielo 5 dělal, smrti měl umřieti. A když ten zákon kázal provolati, zavolav k sobě mistra Virgilia i řekl jemu: „Milý mistře, tak sem zákon ustavil, jako sám dobře vieš. Ale že mnozí hřiechové mohú tajně i skrytě dělání býti, k jichž známosti nemóžem přijíti, prosím tebe, aby podlé múdrosti své složil 10 i učinil některaké mně umění, jímž bych mohl věděti ty, jenž proti tomu zákonu ode mne vydanému zavinie.“ Tehdy on vece jemu: „Pane, buď tvá vuole!“ A inhed s svými čáry některaký slúp nebo sochu prostřed města postavil, kterýžto slúp všecky tajné hřiechy toho dne dopuštěné 15 ciesařovi pravieše.

Bieše tehdy v Římě některaký kovář, jménem Foka, jenž v ten den od ciesaře ustavený děláše jako v jiný den dělný. Ale když jednu na svém loži odpočíváše ten jistý kovář, myslěše o tom, kterak skrze žalobu toho jistého slúpu jsú 20 mnozí poddáni k smrti. Ráno vstav šel k tomu slúpu a řekl jemu: „Ó slúpe nebo socho, skrze žalobu tvú mnozí jsú na smrt dáni. Slibuji svému bohu, budeš-li na mě žalovati, že tvú hlavu tiemto kladivem zmoždím. A protož radím ť, aby o mně nic neřékal.“ A s tiem šel domów. 25 A inhed v první hodinu, jakož obyčej měl, král své posly

k tomu slúpu poslal, aby na něm vztázali, jsú-li kto, jenž proti zákonu učinili by nebo zavinili by. Ale když k tomu jistému slúpu přišli a úmysl králův zjevili, odpověděl jim slúp: „Zdvihnęte oči svoji a vizte, coť jest psáno na mém 30 čele.“ Tehdy oni, když jsú zdvihli oči své, na čele toho jistého slúpa viděli jsú psáno: „Časové se měnie, a lidé se horšie. Ktož bude chtieti pravdu praviti, musí své hlavy pod kladivuo nasaditi. Jdětež a svému pánu povęzte, což 35 jste viděli a čtli.“ Tehdy poslové odešli a to všechno na ciesaře vznesli. Když to ciesař uslyšal, prikázal dvanácti rytieřóm, aby se v uoděníe připravili a k tomu jistému slúpu šli, a učinil-li by kto co proti tomu slúpu, sviežíc jemu ruce i noze před ciesaře jej přivedli. Tehdy rytieři od ciesaře tam šli a toho slúpu pozdravili řkúce: „Ciesař toho na tobě 40 žádá, aby na ty žaloval, ktož jsú proti zákonu učinili, i na ty, jenž tobě hrozie, iżádného se v tom neboje.“ I vece k nim ten slúp: „Vezměte Foku, kováře tohoto města, ten jest, jenž nikdy zákona nedrží a ještě mně hrozí.“ Tehdy oni inhed toho jistého kováře jali a jej před ciesaře přivedli. Uzřev jej ciesař i vece k němu: „Což jest, jenž o tobě 45 slyším? Proč ty ode mne vydaného zákona nedržíš?“ Odpověď on jemu: „Pane, zákona toho já nemohu držeti, nebo na každý den musím osm peněz mieti, a těch bez diela neviem kde vzieti.“ Vece jemu ciesař: „I čemu ť jest těch osm peněz?“ Vece jemu kovář: „Na každý den v roce dva 50 penieze dlužen sem dáti, dvú pojičiti, dva ztratím a dva utratím.“ Vece jemu ciesař: „Pověz mi rozumnějie, o těch penězích.“ Vece kovář: „Pane muoj, rač slyšeti! Dva penieze dlužen sem dáti mému otci za to, jenž mě jest choval z mé mladosti a na mě dělal, a již jest ochudl, takže 55 nemuož dělati. A tak muoj rozum mě k tomu vede, abych jemu v jeho chudobě pomáhal. A protož na každý den musím dva penieze mieti, abych jemu dal na jeho potřebě. Druhých dvú peniezí pojičiem synu mému, jenž do školy chodí, aby, když by dorostl a v učení prospěl, choval mě 60 v mé nůzi, jako já otce svého, ač by mi se událo ochudnúti. Třetie dva penieze na každý den ztratím, točíš že na svú